

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 274/2015-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. júna 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Jarmilou Machovou, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 149/2014 z 30. októbra 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola
2. februára 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len

„sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Cdo 149/2014 z 30. októbra 2014.

2. Zo sťažnosti a z jej prílohy vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 386/07 konal Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) o žalobe, ktorou sa žalobca (Dopravný podnik mesta Košice— ďalej len „žalobca“) domáhal od sťažovateľa zaplataenia sumy 23,47 € s prísl. z titulu zaplataenia sankcie za využitie mestskej hromadnej dopravy bez platného cestovného lístka v marci roku 2005. Okresný súd žalobe vyhovel rozsudkom zo 4. októbra 2007, pričom v tomto konaní pred okresným súdom bol sťažovateľovi ustanovený opatrovník z dôvodu jeho neznáameho pobytu, keďže na adrese uvedenej v žalobe žalobcom sa sťažovateľ nezdržoval.

3. Sťažovateľ dôvodiac tým, že o konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 386/07 nemal vedomosť a dozvedel sa o ňom až v exekučnom konaní o nútenom výkone označeného rozsudku okresného súdu, ktorý podľa sťažovateľa nemohol nadobudnúť právoplatnosť, pretože mu nebol účinne doručený (a preto lehotu na podanie odvolania považoval za zachovanú), podal 21. januára 2013 proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 16 C 386/07 zo 4. októbra 2007 odvolanie, ktoré odôvodnil aj tým, že žalobca zámerne neuviedol v žalobe jeho správnu adresu, o ktorej mal mať žalobca vedomosť z iného skoršieho konania vedeného žalobcom pred okresným súdom proti sťažovateľovi pod sp. zn. 44 C 401/05. V tomto skoršom konaní o žalobe žalobcu proti sťažovateľovi pre iný prípad jazdy mestskou hromadnou dopravou bez cestovného lístka, v ktorom bol sťažovateľ úspešný a ktoré bolo právoplatne skončené 3. mája 2007, malo byť podľa sťažovateľa preukázané, na akej adrese sa zdržiava, a tiež to, že ešte 30. januára 2002 na príslušnom oddelení polície sťažovateľ nahlásil stratu občianskeho preukazu a nový mu bol vydaný 22. februára 2002, takže sa „strateným“ občianskym preukazom nemohol preukázať pri kontrole mestskou hromadnou dopravou.

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 Co 100/2013 z 26. novembra 2013 odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 16 C 386/07 zo 4. októbra 2007 odmietol ako oneskorene podané po zistení o správnosti postupu okresného súdu pri zisťovaní pobytu sťažovateľa, kvôli nezisteniu ktorého bola sťažovateľovi ustanovená opatrovníčka, prostredníctvom ktorej bol rozsudok okresného súdu riadne doručený sťažovateľovi, ktorému tak uplynula lehota na podanie odvolania proti nemu už 2. novembra 2007.

5. O dovolaní sťažovateľa podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého postup okresného súdu pri ustanovení mu opatrovníka pre neznámy pobyt napriek vedomosti žalobcu o skutočnom mieste jeho pobytu bol „... *formalistický, popierajúci jeho právo ako účastníka konania brániť sa proti podanej žalobe v jej samej podstate*“ a ktoré bolo podané proti uvedenému uzneseniu krajského súdu, rozhodol najvyšší súd sťažnosťou napádaným uznesením sp. zn. 2 Cdo 149/2014 z 30. októbra 2014, ktorým dovolanie sťažovateľa odmietol.

6. Najvyšší súd konštatoval, že v čase podania žaloby bol sťažovateľ prihlásený na pobyt na adrese uvádzanej v žalobe aj žalobcom, a keďže následným zisťovaním okresného súdu prostredníctvom registra obyvateľstva, ústrednej evidencie väzňov, miestneho úradu príslušnej mestskej časti, okresného riaditeľstva evidencie obyvateľov, obvodného oddelenia Policajného zboru, ako aj u príbuzných sťažovateľa (syn sťažovateľa nemal tiež vedomosť o jeho pobyte) sa nepodarilo zistiť inú adresu jeho pobytu, nebola postupom okresného súdu pri ustanovovaní mu opatrovníka odňatá sťažovateľovi ani možnosť konať pred súdom. V súvislosti s námietkou týkajúcou sa vedomosti žalobcu o mieste pobytu sťažovateľa najvyšší súd konštatoval, že žalobca pri podávaní žaloby vychádzal z hlásenia podaného jeho kontrolórom, ktorý pri kontrole opísal údaje z kontrolovaného preukazu totožnosti a ktoré (konkrétne miesto pobytu) boli preukázané aj v dôsledku aktivity okresného súdu, a že žalobca ako dopravný podnik vedie veľké

množstvo obdobných súdnych sporov, takže od neho nemožno očakávať, aby mal prehľad o ich prípadnom prepojení.

7. Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ polemizuje s názorom najvyššieho súdu, pričom v tejto súvislosti uviedol:

„Snáď je možné súhlasiť s názorom najvyššieho súdu, že žalobkyňu nemožno podozrievať z toho, že moju správnu adresu zámerne súdu neoznámila. Možno pripustiť snáď aj to, že žalobkyňa ako dopravný podnik vedie veľké množstvo súdnych konaní proti množstvu protistrán a nedá sa preto vylúčiť, že žalobkyňa správnu adresu môjho pobytu neuviedla súdu nedopatrením, napr. z dôvodu, že pri veľkom množstve súdnych sporov, ktoré vedie, neudržala vo veciach týkajúcich sa mojej osoby ako žalovaného potrebný prehľad a náležitú evidenciu.

Hoci možnú správnosť uvedeného pohľadu najvyššieho súdu pripúšťam, zároveň tvrdím, že rovnako dobre nemožno vylúčiť ani diametrálne odlišný pohľad. Spočíva v tom, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 44 C 401/2005 bezpečne zistil, že ja som bez platného lístka mestskou hromadnou dopravou nejazdil, a že došlo k zneužitiu môjho strateného občianskeho preukazu neznámou osobou, ktorá bola pri čiernej jazde pristihnutá a preukázala sa mojím preukazom totožnosti. Žalobkyňa na tomto podklade bola v spore neúspešná, jej žaloba bola zamietnutá. Za tohto stavu by sa logicky dalo očakávať, že právny zástupca žalobkyne (ktorého profesionálnou povinnosťou je postupovať odborne a v súlade so zákonom) prelustruje všetky ďalšie súdne spory vedené proti mne z toho pohľadu, či z časového hľadiska nespadajú do obdobia, v ktorom som už mal iný občiansky preukaz, keď ten pôvodný som stratil. Pri takomto postupe by sa muselo zistiť, že ani žaloba vedená pod sp. zn. 16 C 386/2007 nemôže obstať (obdobne ako ani ďalšia žaloba vedená pod sp. zn. 21 C 845/2007, ktorá je v štádiu dovolacieho konania), a že by bolo namieste vziať ju späť. Za tohto stavu sa mohlo javiť pre žalobkyňu výhodnejšie moju skutočnú adresu súdu neoznamovať a ťažiť z výhod konania voči žalovanému zastúpenému opatrovníkom, ktorý o veci nemal žiadnu vedomosť a nemohol sa preto ani v mojom zastúpení účinne brániť.

Nech už by sa vychádzalo z ktoréhokoľvek z vyššie uvedených možných pohľadov, oba vedú vo svojich dôsledkoch k jednoznačnému záveru, podľa ktorého som prišiel o možnosť vedieť o konaní, reálne sa ho zúčastniť, prevziať rozsudok a následne v prípade potreby podať odvolanie primárne na základe hrubého pochybenia právneho zástupcu žalobkyne, ktorý (či vedome, či nevedome) moju správnu adresu súdu neoznámil, hoci o tejto preukázateľne vedel.“

8. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Najvyšší súd v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cdo 149/2014 uznesením z 30.10.2014 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 149/2014 z 30.10.2014 sa zrušuje a vec sa v r a c i a na ďalšie konanie.

Najvyšší súd je povinný n a h r a d i ť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia advokátom na účet právneho zástupcu do 30 dní od právoplatnosti.“

II.

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého

návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. V súvislosti so sťažovateľom napádaným uznesením najvyššieho súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

12. V napádanom uznesení najvyššieho súdu, ktorého odôvodnenie sa zhoduje s jeho popisom uvádzaným sťažovateľom (preto ho ústavný súd na tomto mieste duplicitne neuvádza, pozn.), je okrem iného uvedené, že „*Fakultatívne ustanovenie opatrovníka je krajným riešením a prichádza do úvahy až po tom, keď zlyhali všetky procesné možnosti, ako zabezpečiť práva osoby, ktorá z rôznych dôvodov nemôže pred súdom konať.*“, pričom podľa zistení najvyššieho súdu, ktoré nerozporuje ani sťažovateľ, v danom prípade okresný

súd na zabezpečenie práv sťažovateľa ako účastníka konania vykonal všetky jemu dostupné a do úvahy prichádzajúce úkony v záujme zistenia pobytu sťažovateľa a až v dôsledku tohto šetrenia dospel k záveru o potrebe ustanoviť mu opatrovníčku.

13. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľa, ktorou zodpovednosť za nesplnenie si svojej povinnosti ohlásiť príslušnému úradu zmenu adresy svojho trvalého bydliska v súlade so zákonom č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov prenáša na žalobcu, ktorý mal mať vedomosť o mieste jeho pobytu, prípadne na okresný súd, ktorý z titulu iného konania tiež mohol mať vedomosť o mieste pobytu sťažovateľa, ústavný súd pripomína zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“ (bdelým prináležia práva) rozvíjanú v pomeroch moderného právneho štátu, ktorá poníma subjekty právnych vzťahov ako emancipovaných jedincov a entity, ktorí sa musia aktívne pričiniť o to, aby ich práva boli rešpektované a chránené, a nespoliehať sa na ochranársku ruku paternalistického štátu (napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1106/08 z 10. marca 2009, bod 22). Táto zásada teda zdôrazňuje aj vlastné pričinenie na ochranu svojich práv vyžadujúc, aby aj sťažovateľ sledoval svoje subjektívne práva a robil také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozovaniu a poškodzovaniu, a využil prostriedky, ktoré mu poskytuje zákon, a následne vykonal prípadné potrebné opatrenia, aby nedošlo k porušeniu jeho práv (napr. II. ÚS 213/09, IV. ÚS 57/2011, IV. ÚS 349/2011, II. ÚS 163/2015).

14. Podľa ústavného súdu je ústavne neudržateľné, aby sťažovateľ svoju vlastnú pasivitu pri plnení si svojich zákonných povinností (povinnosti nahlásiť zmenu svojho trvalého pobytu) ospravedlňoval či už vedomým alebo nevedomým konaním, resp. nekonaním iného subjektu, ktorému by pripisoval zodpovednosť za porušenie svojich práv, k aktívnej ochrane ktorých ani sám neprispel.

15. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď

pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). O arbitrárnosti a svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

16. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že závery najvyššieho súdu v napádanom uznesení sp. zn. 2 Cdo 149/2014 z 30. októbra 2014 sú ústavne udržateľné a podľa ústavného súdu im nemožno vyčítať rozporupnosť, svojvoľnosť a neodôvodnenosť, ktoré by mali za následok arbitrárnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa už po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

17. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady trov konania sú viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2015